

גליון תש"ע (שנה י"ז)

גליון

מעדני אשר

יז"ל ע"י עכון מעדני אשר

ראש השנה תש"פ

איך מותר לתקוע בראש השנה בשופר שמצופה זהב הרי אין קטיגור נעשה סניגור?
 הנה במהרי"ל הלכות שופר כתב בטעם הדבר שציפהו זהב פסול: היינו טעמא דאין קטיגור של זהב שעשו ממנו העגל נעשה סניגור, והשופר נכנס לפני ולפנים כדרך כהן גדול ביום הכפורים, בענין הטעם האחר שכתבו בראשונים דציפהו זהב פסול משום דהויא חציצה בין פיו לשופר, והקשו האחרונים מדוע היא חציצה הרי כל לנאותו אינו חוצץ, עיין בספר מעדני אשר ראש השנה שנת תשס"ח דברים נפלאים.

האם יש חיוב לצפות את השופר של ראש השנה בזהב משום זה קלי ואנוהו?
 איתא במשנה ראש השנה כ"ו ע"מ ב' דשופר של ראש השנה צריך להיות פיו מצופה זהב. ומקשה בגמ' והתניא ציפהו זהב, במקום הנחת פיו פסול, שלא במקום הנחת פיו כשר, ומתריך הגמ' אמר אביי כי תנן נמי מתניתין, שלא במקום הנחת פה.

יש להקשות: א"כ מדוע שלא במקום הנחת פה מותר לצפות זהב, עדיין איכא את החשש של אין קטיגור נעשה סניגור.

יש לחקור האם כל השופרות יש חיוב לצפותם זהב או דילמא רק השופרות של בית המקדש.
 הנה רש"י במשנה כתב דהמשנה מיירי בשופרות של בית המקדש.

הנה בספר יום תרועה לבעל הכפות תמרים ראש השנה כ"ו ע"מ ב' הקשה על המשנה דמכשיר שופר שמצופה זהב איך יכול להיות ששופר שצפהו זהב כשר: הרי איתא בגמ' ראש השנה כ"ו ע"מ א' דהטעם דפסלו רבנן קרן של פרה משום דאין קטיגור נעשה סניגור, א"כ מדוע מותר לתקוע בשופר שמצופה זהב.

הקשו עליו אחרונים: מנא ליה לרש"י דרק במקדש יש חיוב לצפות זהב ולא בשאר שופרות, דמהא דאמרין בגמ' כ"ו ע"מ א' אמר רבא דהמשנה שלנו מיירי במקדש אין ראייה, דהגמ' מיירי על הא דבעינן לתקוע נמי חצוצרות, אבל לא על זה דבעינן לצפות אותו בזהב, דזה שייך גם בכל השופרות, כך מקשה הרש"י וכן ביום תרועה, וכן בשפת אמת.

איכא כמה תרועים:
 א. כיון דקול התקיעה אינה עוברת דרך הזהב, דהך ציפוי הוא שלא במקום הנחת פה כדאמרו בגמ' לא שייך לומר בכהאי גוונא אין קטיגור נעשה סניגור, כך תירץ ביום תרועה, וכן בשפת אמת ראש השנה כ"ו ע"מ א', וכן בתפארת ישראל.
 ב. הנה רבנן דאמרו פיו מצופה זהב, סבירא להו כרבי יוסי ראש השנה כ"ו ע"מ א' דמכשיר לתקוע בראש השנה בקרן פרה ולית בית בשופר האיסור של אין קטיגור נעשה סניגור, כיון דשופר בחוץ הוא, ולא לפני ולפנים, כך תירץ ביום תרועה.

ובשפת אמת ראש השנה כ"ו ע"מ א' כתב עיקר מימרא דרבא הוא דלא בעינן חצוצרות אבל בפיו מצופה זהב אפשר דגם בכל מקום המצוה כן, אך מהשמטת הפוסקים דבעינן שהשופר יהא מצופה זהב, נראה דסבירא ליה דכיון דעל כרחק מתניתין במקדש מיירי, שוב גם הך דמצופה זהב דוקא במקדש, גם רש"י פירש במשנה דפיו מצופה זהב במקדש דוקא.

ולפי זה מיישב קושיא נפלאה מה שהקשו האחרונים לעיל: מדוע השמיט הרמב"ם מה דאיתא במשנה דבשופר דבמקדש תוקעים בשופר שמצופה זהב, משום דהוא סובר דהילכתא כרבנן דרבי יוסי דאין תוקעים בראש השנה בשופר של פרה, דסוברים דשופר אין קטיגור נעשה סניגור, כיון דלזכרון קאי כלפנים דמי.

וכותב דמהברייתא גם משמע דבסתם שופר של ראש השנה אין חיוב לצפות בזהב:
 דלשון הברייתא ציפהו זהב שלא במקום הנחת פה, משמע עכ"פ דלכתחילה אינו מצופה.

אבל החיד"א בספרו מחזיק ברכה אור"ח סימן תקפ"ה הקשה על תירוץ זה: דקשה הדבר דיהיה מחלוקת במציאות איך היה במקדש, ועוד דאם הך משנה היא כשיטת רבי יוסי דמכשיר שופר של פרה ולא חייש לקטיגור נעשה סניגור בשופר, א"כ היא ליה מחלוקת ואח"כ סתם, והוא ליה לפסוק כרבי יוסי דמותר לתקוע בשופר של פרה.

וכותב בטעם הדבר דבסתם שופר אין חיוב לצפות זהב: דיש לומר דאסור לכתחילה גם שלא במקום הנחת פיו, גזירה אטו במקום הנחת פיו, ובמקדש דוקא התירו משום דאין שבות במקדש.

הנה בחתם סופר כתב פירוש נורא על משנה הנ"ל: וז"ל עיקר התשובה הוא עסק התורה ללמוד וללמד, ולא עשיית הצדקה, דאם היה אפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק לא מהני לו כל צדקות שבעולם, ועל דרך זה כוונת המשנה ציפהו זה במקום הנחת פה פסול, פירוש שבמקום התורה בפיו רוצה לצפות זהב במתנות לאביונים וזה פסול, כך כתב בחתם סופר על התורה דברים ק"ס א', מובא בחתם סופר החדש על מסכת ראש השנה.

יש להקשות: מדוע הרמב"ם לא הביא האי הלכה שחייבים לצפות בזהב במקדש את השופר שתוקעים בו בראש השנה, כיון דהוא סתם משנה, כך מקשה בלחם משנה פרק א' דתעניות הלכה ד', וכן ברש"י ראש השנה כ"ו ע"מ ב', וכן בשפת אמת ראש השנה כ"ו, וכן ביום תרועה, וכן בשו"ת תשובה מאהבה חלק א' סימן ד'.

ובאחרונים תירצו: דהרמב"ם סבירא ליה דכל הציפוי לא היה אלא לנוי בעלמא משום חיוב מצוה, ומעצמן הנהיגו כן ולא מצד הדין, ומה שאינו מצד הדין רק מצד מנהגם אין דרכו להביא, כך כתב בשו"ת תשובה מאהבה חלק א' סימן ד', וכן בשפת אמת מגילה כ"ו ע"מ א'.

מעדני אשר: אע"ג דבגמ' שבת קל"ג ע"מ ב' אמרין דילפינן "זה קלי ואנוהו" דבעינן שופר נאה, משמע דהוא חיובא, אין הכוונה שחייבים שיהא מצופה בזהב, אלא שתהא מראיתו נאה או קולו כמו שכתב בן יהוידע שם.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
 הנדיב הנכבד
 הרב יוחנן נתן בוקסבוים שליט"א טורנטו
 בעל מהדורת בוקסבוים מעדני אשר חלק ו'
 לזיכוי רבבות לקראת יום הדין
 ולרגל שנת השבע עשרה של הופעת הגליון
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 יזכה להיכתב בספרן של צדיקים גמורים
 ולשנה טובה ומתוקה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
 מוסר נפשו למען טהרתן של ישראל
 העומד לימין המערכת מיום הקמתו בעצה ובמעש
 הגאון רבי מרדכי הלל זלמן ראטה שליט"א
 לונדון
 גאב"ד וויידיטשקא
 לזיכוי רבבות לקראת יום הדין
 ולרגל שנת השבע עשרה של הופעת הגליון
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 יזכה להיכתב בספרן של צדיקים גמורים
 ולשנה טובה ומתוקה

מדוע מעוררים זכות בראש השנה במה שקשר אברהם את יצחק

ולא במה שהעלה לשוחטו?

איתא בגמ' ראש השנה ט"ו עמוד א' אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני.

וכן בתפילת מוסף בראש השנה אומרים ועקידת יצחק לזרעו היום תזכור ברחמים.

יש להקשות: מדוע מעוררים ומזכירים הזכות מה שקשר אברהם את ידו ורגלו של יצחק, הרי עצם זה שהעלה אברהם את בנו יחידו להקרבה זה זכות יותר גדול מממה שקשר לו את ידיו ורגליו, ומדוע לא מזכירים את זה, כך מקשה הכתב סופר בפרשת וירא בא"ד ויבקע עצי עולה, וכן בדרשות ע"מ ט"ו, וכן בדעת סופר ראש השנה ע"מ ט"ו, וכן בשפע חיים על ראש השנה מאמר כ"ג ע"מ ק"ט.

איכא כמה תרוצים:

א. ע"פ מה דאיתא במדרש תנחומא פרשת וירא על הפסוק ויבאו אל המקום אשר אמר לו האלהים ויעקב את יצחק בנו, כשבא לשחוט, א"ל אבא אוסרני ידי ורגלי מפני שהנפש חצופה היא וכשאראה את המאכלת שמא אזדעזע ויפסל הקרבן בבקשה ממך אל תעש בי מום, וזה התנצלות על שאנו קלקלנו מעשינו, אם יצחק בן אברהם הוצרך להעקד ופיחד שהיצר הרע יפריע לו מה נאמר אנו, לכן נקרא על העקידה שעקד אאע"ה את בנו, לעורר זכות עלינו, כך תירץ בכתב סופר על התורה פרשת וירא בא"ד ויבקע עצי עולה, וכן בדרשות ע"מ ט"ו.

ובדעת סופר ראש השנה פירש בזה באופן נפלא את כוונת הגמ' הנ"ל מעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם: דאם יצחק פיחד שהיצר הרע יעכבנו א"כ אנו גם עקודים מבלי יכולת לעמוד נגד היצר הרע ולנצחו.

ובקרבן לדוד על סליחות ע"מ ל"ד ס"ק ט"ז ביאר בזה באופן נפלא: מה שאומרים בסליחות בפזמון של במוצאי מנוחה את ימין עוז עוררה לעשות חיל, בצדק נעקד ונשחט תמורו איל, גנון נא גזעם בזעקם בעוד ליל, ע"פ המדרש הנ"ל דיצחק ביקש מאביו לעקדו כי חשש על עצמו שמא לא יעמוד בנסיון ויפסול הזבח, ואם יצחק אבינו חשש על זה מה חידוש אם אנחנו לא עמדנו בכל פעם בנסיון, והיינו דאמרינן "בצדק נעקד" דממה שנעקד בצדק שלא יפסול הזבח, אנו מבקשין "גנון נא גזעו גם בזעקם בעוד ליל" בחושך ואפילה שלא נגה עליהם אורו יתברך שמו ואור תורתו, ולא עמדו בכל פעם בנסיון, אע"פ כן גנון נא במגינך עליהם תמיד.

ב. הא דביקש יצחק שיקשרו אותו אע"פ שהוא נתרצה בדבר, היתה לו בזה כוונה עמוקה להסתיר את מדרגתו, כיון שבא עתה לעשות דבר גדול מאוד לפשוט את צווארו לשחיטה ולהיות נקרב לעולה תמימה לגבוה, ובפרסום הדבר יהיה לשיחה בפי הבריות גודל מעלת צדקתו וקדושתו שנשחט על קדושת ה' בחפץ לבו הטהור, ונתירא מאוד שמא ברגע האחרון יבא בלבו איזה מחשבה של יוהרא חם ושלום, ולכן נתחכם וביקש מאביו לעקוד אותו בכדי שיהא נראה לבריות כאילו אין זה מרצונו הטוב וכך יוקטן מעלתו בעיניהם באמרו שנעקד על כרחו, ובכן תישאר מחשבתו בהצנע ובהסתר וזו וישר פעלו בלי מחשבה פסולה, ובזה אזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם אשר כאמור זו היתה כוונתו במה שצוה לאביו לעקוד ידיו ורגליו, כך תירץ בשפע חיים על ראש השנה מאמר כ"ג ע"מ ק"ט.

ויש לציין את הפירוש הנפלא מה שפירש המאירי על דברי הגמ' הנ"ל: וז"ל אף על פי שכל השופרות כשרים בראש השנה חוץ מקרן פרה כמו שיתבאר עיקר המצוה ומובחר שבה לתקוע בשופר של איל כדי שיתעוררו מתוכו לעקידת יצחק ויבחינו גבול אהבה ויראה עד היכן הוא מגיע ומתוך כך מעלה עליהם הקדוש ברוך הוא כאלו הם בעצמם נעקדו כמחו לפי שמחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה.

מערכת "קול המעדנים"

נפתח מחדש

ניתן לשמוע שיעורי המעדני אשר בהלכה ואגדה

שנאמרו בקהלות הקודש בארץ ובחו"ל

במספר 079-5702714

וכן קול הלשון ישיר 073-2951280

מדור ווארט על הפרשה

מדוע תוקעין דווקא בשופר של קרן כדי לזכור עקידת יצחק

הרי יש עוד חלקים מהאיל שאפשר לעשות כלי שיר?

איתא בגמ' ראש השנה ט"ו עמוד א' אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל, כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני, בענין קושיית האחרונים מדוע תוקעין בשופר של איל כדי לזכור עקידת יצחק הרי הקרבת האיל לא היה זכות, עיין בספר החדש מעדני אשר חלק ז' על ראש השנה תרוצים נפלאים.

יש להקשות: מדוע עושים זכר לעקידה דווקא בשופר של האיל, הרי איתא במשנה קנים פרק ג' משנה ו' אמר רבי יהושע זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה, כיצד קולו שבעה, ב' קרניו לשתי חצוצרות, שתי שוקיו לשני חלילין, עורו לתוף, מעיו לנבלים, בני מעיו לכנורות, א"כ מדוע עושים זכר דווקא בשופר אפשר לעשות בשאר דברים משאר חלקים מהגוף, כך מקשה בשם משמואל ראש השנה, וכן במלא העומר לראש השנה.

איכא כמה תרוצים:

א. לכן נבחר השופר מחצוצרות, אך שהיה אפשר גם בחצוצרות לעורר קול חרד ועצוב, אך לפי שהוא מצוה השוה לכל נפש מישאל לכן נבחר השופר שלא יתכן בו קול שמחה כלל, לכן אמר דוד המלך בתהילים "שאו זמרה ותנו תוף" אף שיהיה זכרון בעורו לאיל, מ"מ "תקעו בחודש שופר" ולא בחצוצרות, להשמיע קול חרדה, "כי חוק לישראל הוא" ולא ניתנה תורת הקול לכל אחד, רק שיהיו הכל שוים בהחרד בקול עצוב, ומובן שלכן נבחר השופר שהוא קול פשוט שאין בו קול ששון רק להחריד, כך מתרץ במהר"ל צינץ בספרו מלא העומר עניני ראש השנה.

ב. ע"פ מה דאיתא בגמ' ירושלמי תענית פ"ב ה"א דענין שופר בתענית לומר חשבינו כאילו גועין כבהמה לפניך, ופירשנו דהכוונה שישראל מבטלים דעתם להש"י כענין מה דאיתא בגמ' קידושין כ"ב ב' בהמה אדעתא דמרה אזלא, והיא מדת מלכות לשמור פקודת המלך אף בלי להבין הטעם, והנה עקידת יצחק היתה ביטול הדעת להש"י למעלה מכל טעם, שהרי לפי הטעם אין אדם ראוי לקרבן, ובודאי ידע סוד הקרבן, ומ"מ לא השיגח על הטעם ותפס פקודת מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא בפשיטות, וממוצא הדברים יובן שענין זכות העקידה הוא ביטול הדעת להש"י וכבהמה דאדעתא דמרה אזלא, וע"כ יובן ששופר שמורה שמשמין עצמן כבהמה אדעתא דמרה מזכיר עקידת יצחק, ולא משום שבא מן איל מזכיר עקידת יצחק שהקריב תמורתו איל, דא"כ שאר כלי זמר הנעשים מאיל נמי, אלא מחמת שבשופר גועה כבהמה מזכיר זכות העקידה שנמשך אחר הש"י למעלה מן הטעם כנ"ל שזוהי מדת מלכות כנ"ל ואי אפשר לעורר מדת מלכות שמים אלא בהאי אנפא, כך כתב בשם משמואל ראש השנה.

ג. רוצים לעורר וללמד זכות על עם ישראל דהנה ברש"י בראשית כ"ב י"ג על הפסוק "וירא והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו" כתב שהיה רץ אצל אברהם והשטן סובכו ומערבבו באילנות, ומתכוונים לעורר זאת בתקיעת שופר שהוא זכר עקידת יצחק שנשחט תמורתו איל, דהשטן רצה לעכב ולמנוע הדבר וסבכו בעצי היער להסתירו, ולכן תוקעין בשופר דהוא נאחו בקרניו, ולעורר כמה שהיצר מפריע לנו לעשות רצונו, כך תירץ בספר אדרת יוסף על ראש השנה לדודי הגאון רבי יוסף טוסיג זצ"ל אב"ד בלעד בארא פארק.

ברכת כתיבה וחתומה טובה

לגדולי ישראל המכוונים את דרכי המערכת

לרבני המערכת המזכים את הרבים

לעורך המדור משיב כהלכה המזכה את הרבים

לתורמים הנכבדים המזכים את הרבים

למפיצים ברחבי תבל המזכים את הרבים

לבעלי דפוס אלמוג המזכה את הרבים

למזכיר המערכת המזכה את הרבים

ולעורך את קול המעדנים

ולכל רבבות הקוראים בכל רחבי תבל

מדור משיב כהלכה

מדור זה נודב ונערך ע"י ידידנו ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א
מנהטן

משיב כהלכה שינון ודיעת ההלכה - הלכות שבת
כל השאלות הם משו"ע ומשנה ברורה

דקדוקי נוסח התפילה בעניני ראש השנה

- א] בחתימה הברכה בשמו"ע.** שומע קול שופר ומאזין תרועה, יש לעיין מדוע על שופר נאמר לשון שמיעה, ועל תרועה לשון האזנה.
- ב] בנוסח יהיה רצון.** שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה, יש להבין; מהו כפל הלשון טובה ומתוקה.
- ג] בנוסח הרבש"ע קודם שחירת.** ישוב חרון אפך מעמך ומעריך ומארצך ומנחלתך, יש להבין מהו ההבדל בין ארצך לנחלתך.
- ד] בהוספה דברכת מחיה מתים.** זוכר יצוריו לחיים ברחמים, על איזה יצורים מדובר, אם על אנשים היה צריך לומר זוכר אותנו?
- ה] בפיט לקל עורך דין.** יש להבין מהו לרחם עמו ביום דין ולשומר אוהביו בדין, מהו השמירה ואוהביו שהיא יותר מהרחמים על עמו.
- ו] באין מליץ יושר.** תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקנו במשפט המלך המשפט, מה השייכות בין שני הדברים הללו שתגיד ליעקב וגו' שלכן וצדקנו במשפט, וגם מדוע שאין מליץ יושר לכן יצדיק אותנו.

הערות

- ז] ר"ה יום דין.** יש לעיין מדוע לא נכתב בתורה בפירוש ש"ה הוא יום דין. גם יש לברר דהרי בפסוקי התורה לא מוזכר ענין הדין בראש השנה במפורש, ולא נזכר ענינו של יום זה כלל, וכמ"ש הרמב"ן: "אבל בכאן לא פירש כלום, ואמר סתם שנעשה ביום שבתון וזכרון תרועה, ואמר עוד יום תרועה יהיה לכם ולא באר הענין כלל", וא"כ מניין הוציאו חז"ל דבר זה, והיכי רמיזי בקרא?
- ח] חידה.** בכמה דברים חלוק ראש השנה משאר יו"ט, ומה הן.
- ט] חידה.** למה טוב הפסוק ויהי נועם בראש השנה.
- י] יש לעיין.** {קושיית האדמו"ר מגור שליט"א} כידוע חז"ל אסרו לתקוע בשופר ב"ה שחל בשבת, גזירה שמא יעברנו ד"א, (הקהל היא בהנחה שחז"ל אסרו את התקיעה, אבל לא עקרו וביטלו את המצווה), וק' דמ"מ הרי לא גזרו על השבות בביהש"מ, ועכ"פ לצורך מצווה, וא"כ כשחל ר"ה בשבת יש לחייב לתקוע בבין השמשות.

כללי השתתפות

- כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה על סך 1000 ₪.
- כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
- כל חודש, בראש חודש תערך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
- ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
- שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב כהלכה 077-5558617 או במייל meir.si000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ישיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. [לברורים ופרטים נוספים בטלפון 053-3154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד]. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. -יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה יכנס בעזה"י לספר שיצא לאור בעתיד בל"ג. שאר עניני העלון לא שייכים לפקס או מייל או טלפון זה, אלא כמצויין במסגרת ע"ג העלון.

תשובות ניתן לשלוח עד מוצאי צום גדלי'

האם בעל תוקע מקבל עליה לתורה

כדי ששמחת התורה ישפיע עליו שלא יטעה בתקיעות?

הנה בלבוש אורח חיים סימן תקפ"ד כתב דבר נפלא בטעם שיש שנוהגים לתת עליה לבעל תוקע: וז"ל ויש מקומות שנוהגים לקרות התוקע ממנין החמשה העולים, ואפשר שנהגו כן משום שיהא לבו שמח, כי התורה משמחת כדכתיב תהלים י"ט ט' פקודי ה' ישרים וגו', ועל ידי כן יאושר כחו שיוכל לתקוע יפה בלא הפסק או טעות, כי אם יטעה הרי הוא סימן רע לשולחיו כמו כל שליח ציבור של תפלה, שמפני זה צריכין להעמיד מי שרגיל בתפילה, כמו שפירש"י בריש פקד סדר תעניות כיצד תענית ט"ו ע"א ד"ה ורגיל.

ובאליה רבה סימן תקפ"ד כתב דלפי דברי הלבוש שצריך שיהא הבעל תוקע שמח, אפשר שלא יתנו לאבל לתקוע כיון דאין לו שמחה.

וכן כתב בהגהות חתם סופר על גליון השו"ע אורח חיים סימן תקפ"א בשם תשובת דבר שמואל שאבל אינו יכול להיות בעל תוקע, וכן כתב במטה אפרים סימן תקפ"ה סעיף ז' וקיצו"ש שם.

ובשו"ת משנה הלכות ח"י סימן ע' מביא בשם האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל שלא הניח לאבל להיות בעל מקרא.

ובענין מה שכתב הלבוש שצריך ליהרר הבעל תוקע: כן כתב גם בפלא יועץ ערך תקיעה וז"ל וצריך התוקע להיות בקי בדיני התקיעות, כמה צריך להאריך בכל אחת, ויהרר מאד שלא יטעה, שהרי אמרו במשנה ברכות ל"ד ב' שליח צבור שטעה, סימן רע לשולחיו, ולכן יזהר שלא להבעית את ישראל.

ובביאור הגר"א סימן תקפ"ד ס"ק י"ב כתב עוד טעם למה בעל תוקע מקבל עליה בראש השנה: שהוא דומיא דכהן גדול ביום הכיפורים, והסביר בדמשק אליעזר, דהכהן גדול היה עסוק בסדר היום והיה קורא בתורה ומברך, והוא הדין התוקע העוסק בתקיעות.

בעל מקרא שנשבע שלא ידבר עם הבעל תוקע

האם מותר לו להיות הבעל מקרא?

יש לחקור בעל מקרא שנשבע שלא ידבר עם הבעל תוקע האם מותר לו להיות הבעל מקרא.

הנה בשו"ת שבת הלוי חלק ה' סימן ס"ו נשאל אם המקראי נשבע שלא ידבר עם פלוני, וכעת הוא הבעל תוקע אם מותר לו להיות המקראי.

ומסיק: דלפי המבואר בש"ע יור"ד סימן רכ"א ס"ב, וברמ"א שם דבכל דבר מצוה אפילו מהנהו אינו אסור, מטעם מצות לאו ליהנות נתנו, גם כהאי גוונא מותר, וכמו שנתבאר בש"ע אורח חיים סימן תקפ"ט לענין תקיעת שופר גופא במודר הנאה שמותר לתקוע ע"פ הגמ' ר"ה כ"ח ע"א ולא יצא מכלל זה אלא דבר הצריך שליחות ממש כהפרשת תרומה וכיוצא בו כמבואר ברמ"א יור"ד שם, וזה פשיטא דלא שייך כאן, ואין לומר דבמקראי הנ"ל כיון דלא הוי דאורייתא לא שייך מצות לאו ליהנות, ע"פ סברת הרז"ה הידוע דמחלק בזה בין מצוה דאורייתא לדרבנן, חדא דבשער המלך פ"ח מלולב חילק ע"פ הרז"ה בין מצוה דאיכא גם הנאת הגוף לבין מצוה דלית בה הנאת הגוף, ועוד דבלאו הכי כתב בפרי מגדים סימן תמ"ה במ"ד ס"ק ט' דלא קימ"ל בהא כהרז"ה, וכן הוא סתימת הפוסקים ביו"ד שם, ואף דאכתי היה מקום לחלק בין מצוה בין דאורייתא בין דרבנן לבין הנהגה טובה כמקראי, מ"מ לדינא אין נ"ל לחלק, ועיין בשו"ת תורה לשמה סימן רי"ח שנשאל אם ראובן נשבע שלא ידבר עם שמעון, וראובן הוא ש"ץ בבית הכנסת אם מותר לקרות כתבי הכרזות שמכריזין הב"ד בשביל ענייני איסור והיתר או דברים אחרים שצריכין להודיע להקהל כי הדרך הוא שהש"ץ הוא קורא כתבי הכרזות של הב"ד לפני הקהל וזה שמעון הוא ג"כ עומד עם הקהל בבית הכנסת ושומע ההכרזה וה"ז כאילו מדבר עמו כי ההכרזה היא בשביל הכל.

מעדני אשר: צ"ע כיון שנשבע שלא ידבר מה מהני מצוות לאו ליהנות ניתנו, הרי לא נשבע על הנאה, נשבע על דיבור, הרי המשנה ברורה סימן תקפ"ט ס"ק ז' כתב על הא דפסק התם במחבר דהמודר הנאה מחבירו מותר לו לתקוע תקיעה של מצוה, דמצוות לאו ליהנות ניתנו, דדווקא אם נדר שלא יהנה מחבירו מותר לתקוע דמצוות לאו ליהנות ולא הנאה, משא"כ כשאסר תקיעותיו אסור אפילו בזה שאינו הנאה, ומסביר בשער הציון שם דלא גרע ממי שאוסר על עצמו לזרוק צרור לים דאסור גם כן אף שלא נהנה, מזה כיון שפירש בהדיא, א"כ ה"ה הכא כיון שאסר הדיבור כל דיבור במשמע.

גנובות אפשר לשלוח

עד יום ב' בערב

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א רח' תכלת מרדכי 4/15 רמת בית שמש

לברורים בכל ענייני המערכת, בטל: 053-3166560

מייל: m0533166560@gmail.com

פקס: 077-4448278

**על איזה עבירה דנים את האדם ראשון בראש השנה אם עבר על זה?
איתא בגמ' סנהדרין ז' ע"א א' אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה.**

וברש"י תחילת דינו של אדם לעתיד לבא.

והקשו הראשונים והאחרונים כך הקשה תוס' קדושין מ' ע"ב, סנהדרין ז' ע"א, וכן בצ"ח מסכת שבת לא עמוד א', וכן בערוך לנר נדה ע' ע"ב ב', וכן בבליה רבה סימן אור"ח סימן קנ"ו, הרי במקום אחר שבת ל"א איתא בגמ' אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, חזינן דשאלה הראשונה לא היא על דברי תורה, אלא על משא ומתן באמונה ונאמרו בזה הרבה תרוצים.

ומרן הדברי יציב ז"ע מובא בשפע חיים ירח אתנים דרוש כ"ז **מחדש חידוש חדש כדי לתרץ קושיא הג"ל:** וז"ל לולא דמסתפינא מרש"י הקדוש, אמינא אשר הך דאין תחילת דינו של אדם מיירי ביום הדין בראש השנה, אבל רבא קאי בשעה שמכניסין אדם לדין ואומרים לו דהיינו לאחר מיתה, אז שואלים אותו מקודם נשאת ונתת באמונה.

וטעם הדבר מדוע בראש השנה תחילת דינו על דברי תורה: כיון דהיום הרת עולם, וזה היום תחילת מעשיך כרבי אליעזר ראש השנה י"א שבתשרי נברא העולם, ובראשית בשביל התורה שנקרא ראשית, שבריאית העולם בשביל התורה, וכמו דאיתא בגמ' פסחים ס"ח ע"ב ב' אלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, לכן אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, ע"ש עוד טעם.

וכן כתב בספר מרפא לשון לבעל ושב הכהן בעמוד יום הדין וז"ל מה יענה ליום הדין ומה ישיב ליום התוכחה, כמה וכמה פעמים למאות ולאלפים ביטל מדברי תורה, אשר חכמים הגידו סנהדרין צ"ט כל מי שאפשר לעסוק בתורה ואינו עוסק הרי הוא בכלל במדבר ט"ו ל"א כי דבר ה' בזה, ויש לומר שזהו שאמר רשב"י זוהר חלק ג' רל"א א' דינא קדמאה דכולא מאן הוא, דלא יוקיר לשמא דקודשא בריך הוא, ודלא יוקיר לאורייתא, ומה שאמר דלא יוקיר לשמא דקב"ה הכוונה כמו שאמרו ז"ל שהיה בכלל דבר ה' בזה, וזהו שאמרו דלא יוקיר לאורייתא כמו כמו שאמרו אבות ז"ב אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה וכו' הרי שמי שאינו עוסק בתורה הוא עלבון התורה, ועל פי זה היה אפשר לומר מה שאמרו חז"ל אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה, ורש"י פירש לעתיד לבא, ולפי מה שכתב הזוהר, יש לומר דקאי על דינו של אדם בראש השנה, ולפי זה לא קשה קושיית התוס' מה שהקשו מהא דאמרין כשמכניסים אדם לדין שואלין אותו נשאת ונשאת באמונה ואח"כ קבעת עתים לתורה כי התם מיירי לעתיד לבא.

מעדני אשר: לפי דברים אלו כמה שצריך האדם להתכונן ליום הדין ע"י לימוד התורה, איזה טעם יהיה לנו, דבשאלה הראשונה בבין דין של מעלה בראש השנה אנחנו כבר מסובכים ואין לנו מה לענות, לכן החכם עיניו בראשו להשקיע בימים אלו בתורה, בדברים אלו מתוך שיחת חיונה לקביעת עיתים לתורה לשיטת דחסידי גור רחוב אור החיים בבני ברק שהתקיימה בבית המדרש העתיק במוצא.

ולפי זה אפשר ליישב מה שהקשה בחכמת שלמה אור"ח סימן תקפ"ה **על מה שכתב ברבינו סעדיה גאון** הובא באבודרהם עמוד רס"ט באחד מהטעמים **מדוע תוקעין בשופר, משום דהשופר של ראש השנה הוא רמז לשופר יום מתן תורה, דקשה מה שייכות יש בראש השנה להזכיר שופר של מתן תורה:** ולפי הנ"ל אתי שפיר דכיון דתחילת דינו של אדם על דברי תורה, רוצים להזכיר לו ולעוררו על הביטול תורה, מעדני אשר.

עוד נראה לומר מדוע מזכירים שופר של מתן תורה: דע"י לימוד התורה מהני כפרה לכל עוונות, כמו שמבאר באריכות בפוסקים לכן מעוררים זכות התורה.

ובחכמת שלמה גופיה תירץ: הדנה עיקר השופר מרמז על תשובה, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה ג' ד' עוררו ישינים משינתכם וכו', ולכך כיון שרצה הקדוש ברוך הוא ליתן התורה לישראל, והכיר שיתיראו ישראל פן לא יוכלו לקיים התורה ויעשו, לכך הראה להם הקדוש ברוך הוא שאף אם יעברו מתוקן להם דרך בראש השנה על ידי השופר יתעוררו בתשובה ויהיו נעשין כברייה חדשה, ולכך הראה להם ענין החרדה היאך יפול עליהם על ידי השופר, ולכך הוי התורה קרוב לשכר ורחוק להפסד, כי אם יעברו יש להם תקנה על ידי השופר ותשובה, כך תירץ בחכמת שלמה אור"ח סימן תקפ"ה.

וכן הקשה בשפע חיים עניני ראש השנה מאמר ע"ו ע"מ רס"ז דאם זהו טעם התקיעה הוי צריכים לתקוע בחג השבועות זמן מתן תורתנו.

ומתירץ: דכל זמן שהאדם עדיין לא שב כהוגן על פשעיו, לא יוכל לזכות לתורה, וביום ראש השנה שאדם מישראל שב בתשובה ומזדכך ונעשה כולו רוחני, אזי תוקעים להזכיר קבלת התורה.

**האם בימים נוראים אי אפשר לקיים מצוות תשובה רק בשמחה
משא"כ בשאר ימות השנה?**

יש לחקור האם מצוות תשובה בעינן לעשות דווקא בשמחה או דבעינן לעשות בצער ובבכי.

הנה איתא בטור אור"ח סימן תקפ"א ורוחצין ומסתפרין ע"פ המדרש א"ר סימון כתיב כי מי גוי גדול וגומר ר' חנינא ור' יהושע אומרין איזו אומה כאומה זו שידועת אופיה של אלהיה פ"י מנהגיו ודיניו שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו אבל ישראל אינן כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים ברה"ל לפי שידועין שהקב"ה יעשה להם נס לפיכך נוהגין לספר ולכבס בער"ה ולהרבות מנות ברה"ה, חזינן מהמדרש דעם ישראל שמחים ובטוחים שיצא לאור דינם.

הנה בחתם סופר דרשות חלק א' ע"מ א' מחדש חידוש גדול שבימי התשובה לא הויא תשובה מעולה רק כשעושהו בשמחה: וז"ל על הפסוק נחמיה ח' י' **"לכו אכלו משמנים וגו' כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' הי מעוזכם"** כתיב בתהילים י"ד ז' **"מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יהוה שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל"** כי הנה בימים הקדושים ישלח מקדש עזרו לעורר לב כל ישראל לתשובה, וא"כ כזה תשובה יש לבעל דין לחלוק ולומר כי לא עשו תשובה רק ע"י התעוררות שלך ולא עינה מלבם, אמנם משום כן מצוה לשמוח בבוא ימים אלו במצות עשה של תשובה ומשמחת לבו ניכר כי שמחים אנחנו לקראת בואו ורוצים אנחנו לשוב ולחדול מעושיך ידנינו, וזהו מי יתן מציון ישועות ישראל פירוש איך אפשר שיתן ישועות ישראל בשוב ה' שבות עמו והם אינם שבים מעצמם, ועל זה בא ומתירץ יגל יעקב ישמח ישראל ועל ידי השמחה יתן ישועת ישראל, והן הנה דברי עזרא הנ"ל כי היו עצבים בראש השנה אמר להם בודאי אם היה באמצע השנה והיה התעוררות התשובה מעצמכם היה ראוי לעצוב, אך באשר היום קדוש והוא גורם התעוררות א"כ אם תעצבו יהיה מקום לבעל דין לחלוק על כן חדות ה' היא יהיה מועזכם לומר כי אנו שומחים שזכינו להתעוררות הלב.

ובספר תפארת שלמה פרשת ויגש על הפסוק ועתה אל תעצבו וגו' כתב וז"ל הנה ועתה הוא לשון תשובה לכן אמר אעפ"י שאתם צריכין לשוב בתשובה על המעשה הזה אשר עשיתם, אך אל תעצבו לא בעצבות הוא דרכי התשובה כי התשובה היא מצות עשה מן התורה וצריך לעשותה בשמחה כמו שכתוב עבדו את ה' בשמחה, ולכך ועתה הוא לשון תשובה כי הבע"ת צריך לומר מעתה הנני שב הנני חוזר בתשובה ולא אשוב לכסלה עוד רק עתה אהיה ברוך ה' מהיום והלאה.

ובאמרי אמת פרשת ויגש כתב וז"ל איתא בספרים שפת אמת שנת תרל"ז, תרנ"ה על ועתה אל תעצבו ועתה הוא לשון תשובה כדאיתא במדרש רבה בראשית כ"א ו' ואיתא בגמ' יומא פ"ו ב' שעל ידי תשובה מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות, והסימן לזה כשאין עצבות וזהו ועתה אל תעצבו, בראש השנה גם כן כתיב נחמיה ח' י' ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם, ברה"ל יש דינא קשיא ע"י זוה"ק ח"ג צ"ט א' ועל ידי התשובה ביום זה שהוא יום ראשון מעשרת ימי תשובה מתהפך לדינא רפ"א, מחיה הוא ר"ת חדות ה' היא מעוזכם.

איך אפשר לעשות תשובה בשבת הרי גורם לעצבות שאסור בשבת?
יש להקשות: לאלו שעושים תשובה ע"י עצבות, איך אפשר לעשות תשובה בשבת, הרי עיקר תשובה היא בשבירת הלב שאינה מלאכה קלה, ובשבת כתיב ישעיה נ"ח י"ג וקראת לשבת עונג שאסור להתאבל בשבת כך הקשה בחידושי הר"ם.

איכא כמה תרוצים:
א. בתשובה כתיב בדברים י' ט"ז ומלתם את ערלת לבבכם, ומילה דוחה שבת, כך תירץ החידושי הר"ם בעשרת ימי תשובה.

ובאחרונים הקשו: הרי זה לא מילה בזמנה שהרי היה יכול לעשות תשובה מערב שבת, כך הקשה הפני מנחם.

ומתירץ: דמכאן חזינן דתשובה כל יום זמניה הוא.

ב. כיון שהוא בספק סכנה שנידון לחיים או למוות פיקוח נפש דוחה כל התורה כולה, כך תירץ החידושי הר"ם.

"טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף"
בפתיחת שנת השבע עשרה של קיום הגליון
חייב אני להודות לנותן התורה
זוכיתי להרביץ תורה לרבות עמך בית ישראל מידי שבת בשבתו ללא הפסקה
וזכיתי שהתקבל הגליון בכל תפוצות ישראל בכל רחבי תבל,
וגדולי האדמור"ם בדורנו הזכירו לטובה מהגליון ברבים
וכמה ראשי ישיבות הזכירו את זה בשיעור כללי
והרבה רבנים מכל קצות תבל העידו בפני שמכנים את השיעורים לשבת מהגליון ומהספרים,
ויקיים בנו "כי לקח טוב" שבע עשרה שנה אני נותן לכם את הגליונות הנפלאים
אין טוב אלא תורה,
תורת'י אל תעזבו ונוכל להמשיך ביהר שאת בלי שום מניעות

"שלשה ספרים נפתחים בראש השנה"
הודאה מיוחדת אני מודה להקב"ה שזכינו השנה
להוציא לאור שלש ספרים
"מעדני אשר חג הסוכות" - מהדורת הגר
ידידינו העומד לימין המערכת בכל עת הרב **מרדכי זיסקינד הגר** שליט"א ממנהטן
עורך המדור הנפלא משיב כהלכה
"מעדני אשר על חמשה חומשי תורה" חלק ו' - מהדורת בוקסבוים
ידידינו הרב **יוחנן נתן בוקסבוים** שליט"א מטורנטו
"מעדני אשר על חמשה חומשי תורה" חלק ז' - מהדורת גוטליב
ידידינו הרב **אליעזר אהרן גוטליב** שליט"א מליקוד
יהא רעוא שחוט המשולש לא במהרה ינתק
ונזכה להוציא את שאר החבורים

עד מתי בראש השנה אפשר לברך לחבירו לשנה טובה תיכתב?

איתא ברמ"א הלכות ראש השנה סימן תקפ"ב ונוהגין שכל אחד אומר לחבירו לשנה טובה תכתב.

יש לחקור עד מתי מותר לברך לחבירו בראש השנה לשנה טובה תיכתב מתי עיקר הכתיבה.

הנה הלבוש אורח חיים סימן תקצ"ו כתב לאחר שגמר כל התפלה כשנפטרים לבתייהם לשלום, אין צריך שוב לומר לשנה טובה תכתב, שהרי הוא אחר הכתיבה שהכתיבה היא בעת התפלה בג' שעות ראשונות, ואם הוא בינוני תלוי ועומד עד יום כיפור ואינו נכתב היום.

ומקשה הלבוש: א"כ למה אומרים שוב וכתבנו בספר החיים, וכן וכתוב לחיים טובים וכו' כל עשרת ימי תשובה.

ומתיר: דלא דמי, דודאי כל אדם בעצמו הוא מחזיק עצמו לבינוני ולא לצדיק גמור, לפיכך מתפלל בכל עשרת ימי תשובה כל אחד על עצמו שיכתבהו השם יתברך לחיים טובים ביום"כ, וכן ביום כיפור עצמו מתפלל כן, אבל לומר כן לחבירו לאחר ג' שעות על היום שכבר גמרו הכתיבה למעלה, אין זה מדרך המוסר שיאמר לחבירו תכתב לשנה טובה, כי מגנהו בפניו בזה שמראה לו שאינו מחזיקו לצדיק גמור אלא לבינוני שעדיין לא נגמר דינו לחיים, לפיכך שתיקתו יפה מדבורו.

והט"ז אורח חיים סימן תקפ"ב חולק על הלבוש וז"ל ולא נראה דהא ביום ב' אומר זמן גם כן מטעם שהעיקר מיום ב' לפעמים כמ"ש סימן ת"ר הכי נמי לזה שיתפלל על חבירו לשנה טובה תכתב, ע"כ יש לאמרו גם בליל ב' דר"ה.

ובאליה רבה תירץ את קושיית הט"ז: וז"ל ולענ"ד חלק, דשם ממנהגא דב"ד הוא, ובאמת כיון דבקיאי בקביעא דירחא עיקר הוא יום ראשון, ואין לומר לחבירו כן.

ובמגן אברהם סימן תקפ"ב ס"ק ט' כתב דכיון דקימ"ל כתירוץ בתרא דגמרא ע"ז ד' ע"ב ב' דשנית יושב ודן, לכך אמרין ממקומו הוא יפן ברחמים, וא"כ יכולין לאמרו עד חצות היום.

ובמשנה ברורה סימן תקפ"ב ס"ק כ"ה כתב ועיין במגן אברהם דיכולין לומר לשנה טובה תכתב עד חצות היום, ועיין בט"ז דמוכח מניה דיום שני כיום א' דמי לזה, ויכולין לומר גם בליל שני לשנה טובה תכתב, ובאליה רבה חולק על זה.

האם הסימנים שאוכלים בליל ראש השנה צריך לאכלם גם בליל שני?

איתא בגמ' הוריות י"ב ע"א וכן בכריתות ה' ע"ב, וכן נפסק בש"ע אור"ח סימן תקפ"ג אמר אב"י השתא דאמרת סימנא מילתא, יהא רגיל למיכל בריש שתא קרא ורוביא כרתי וסילקא ותמר, ובענין קושיית הראשונים ואחרונים אין מותר לאכול הסימנים הרי עובר על איסור כרתי ורוביא כרתי וסילקא בספר מעדני אשר שנת תשס"ו ראש השנה כמה תרוצים נפלאים.

יש לחקור האם הסימנים שאוכלים בליל ראש השנה צריך לאכלם גם בליל שני או דילמא רק בליל הראשון.

הנה בשערי תשובה סימן תקפ"ג מביא בשם האליה רבה דגם בליל שני דראש השנה יאכל את הסימנים.

וכן כתב במטה אפרים סימן תקפ"ג ס"ק ב' דכל מה שאוכלים בליל הראשון של ראש השנה אוכלים גם בליל השני.

אבל באשל אברהם אור"ח סימן תקפ"ג, להרה"ק מבוטשאש כתב אולי גם לשיטת הט"ז שכתב לומר גם בליל ב' דראש השנה לשנה טובה תכתב, מכל מקום לא שייך לאכול אז פירות כבליל א' וכמו שהמנהג שלא להדר בליל ב' על פירות, רק מה שמצד שהחיינו, ואין מהדרים מצד רמז שם הפירות ואין אומרים הבקשה, כי מ"מ עיקר התחילות השנה הוא ביום א', ומ"מ טוב להרהר הבקשה של שנה מתוקה באכילת הדבש גם בליל ב', וגם בכל זמן שנוהגים להטביל הפרוסה בהמוציא בדבש לעורר אז רחמים תמיד.

וכן בבני יששכר תשרי ב' י"א כתב וז"ל ואציגה לפניך דקדוק חדש, מה שאמר אב"י בריש שתא ולא אמר בראש השנה, נראה לי להורות לנו דוקא בכניסת השנה בראשיתה בלילה הראשונה, הגם דעבדינן תרי יומי אין צריך לסימן בלילה שניה, הגם דבעל טהרות הקודש כתב לערוך בשלחן הסימנים גם בלילה שניה, לא קחזינן לרבנן קשישאי דעבדו הכי, ולא אישתמיט חד מהפוסקים קמאי לומר לנו זאת רק בלילה הראשונה.

וכן כתב באלף למטה סימן תקפ"ג דבמדינתנו לא נהגו כן רק בליל הראשון.

ובספר בני יהודע הוריות י"ב חידוש גדול: דמלשון הגמ' יהא רגיל אינש למיכל בריש שתא וכו' ונקטה הגמ' לשון רגיל, לרמז שיעשה זה הסימן שני ימים של ר"ה בלילות ובימים דנמצא עושה זאת ארבע פעמים וידוע לשון רגיל לא שייך פחות מג' פעמים.

האם יש מקור בתורה שצריכים לאכול דברים מתוקים בראש השנה?

הנה בספר מהר"ל הלכות ראש השנה כתב וטעם דאוכלין דברים מתוקים לומר שיגזור הקדוש ברוך הוא עלינו שנה טובה ומתוקה. וכן בלשון א"ח באשכנז רגילין בתחילת הסעודה לאכול תפוח מתוק בדבש לומר תתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה.

ומהר"י סג"ל דרש דטעמא כתוב בתורה ושנוי בנביאים ומשולש בכתובים.

בתורה "שם שם לו חק ומשפט" שמות ט"ו כ"ה וראש השנה הוא יום המשפט וסמך ליה "וימתקו המים" ר"ל ביום המשפט יאכלו מתוקים.

בנביאים שנוי גבי אביגיל כתיב "ויהי בעשרת הימים וימת נבל" שמואל א' כ"ה ל"ח וכתוב בתריה "ונבל יין ומתוקים" ועשרת הימים היו עשרת ימי תשובה, אי נמי מהכא דכתיב על יום טוב באנו שם ה' וארז"ל דהוי ראש השנה, וסמך ליה דהביאה לדוד דבילה וצימוקים שהם מיני מתיקה.

משולש בכתובים בספר תהלים כתיב "משפט ה' אמת צדקו יחדיו" י"ט י"א וסמך ליה "ומתוקים מדבש ונופת צופים" משפט ר"ל יום דין דר"ה, אי נמי מהכא דכתיב "תקעו בחדש שופר" תהלים פ"א ד' וסמך ליה ויאכילוהו מחלב חטה ומצור דבש אשביעך שם י"ז וכתוב גביה "אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפט" שם פ"ב א' כל זה מורה על ראש השנה יום המשפט, וכן בספר עזרא כתיב בחדש השביעי "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו" ואמר מהר"י סג"ל שאין טעם אחד המבואר לעיל מספיק לבדו דעדיין מ"ט למיכל תפוח הא איכא כמה מיני מתוקים טפי, ויש ליתן טעם דרומז לשדה של תפוחים הידוע למקובלים ויאמר ראה ריח בני כריח שדה בראשית כ"ז כ"ז.

מדוע מבקשים בראש השנה שיהא שנה טובה ומתוקה מה זה הכפל הבקשות?

יש להקשות: מדוע מבקשים בראש השנה שיהא שנה טובה ומתוקה, וכי טובה בלא מתוקה אינה טוב, ומהו הכפל הלשון, כך מקשה בפרדס יוסף פרשת אמור.

איכא כמה תרוצים:

א. מבקשים שלא רק שיהיה שנה "טובה", שנצטרך להאמין שהוא טוב המכוסה והנסתר דכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אלא שיהיה "מתוקה" עם הרגשת טעם של מתיקות ונועם, שהטוב יהיה נראה לנו לעינים, כך כתב בפרדס יוסף פרשת אמור.

ובמפרשים כתבו להסביר מה שאומרים בתפלת שבת "שבענו מטובך", דבדואי אין רע יורד מן השמים, וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, אבל אנו מתפללין שלא רק יהיה טוב מלעילא, אלא שזה יהי' הטוב הנראה והנגלה לנו שנשבע מזה, דהרי דבר שאין רואים איתא בגמ' יומא ע"ד ע"מ דאין נהנים שבעים מזה, ומבקשים שאנו רוצים להיות שבעים מהחסדים ולראותם, ובהו גם מפרשים את הפסוק תהלים ז' שבענו בבוקר חסדך ונרננה ונשמחה בכל ימינו, אנחנו רוצים לשבוע בבוקר היינו שנראה את זה כמו בבוקר שרואים הכל ואז ונשמחה בכל ימינו, כך כתב הישמח משה.

על דרך זה מפרשים את הפסוק "הראנו ד' חסדיך", שאמנם למעלה הכל הוא חסדים ורחמים, אבל אנו מבקשים שהראנו ד' חסדיך, שנראה החסדים בפועל למטה לעינינו.

מעדני אשר: נראה לפרש בזה את הפסוק תהלים צ' ט"ו "שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה" דאנו מבקשים מהקב"ה שכמו שהצרות והיסורים ראינו עם העינים ולא ברמזים, אותו דבר החסדים אנחנו רוצים לראות עם העינים ולא רק להאמין ולדעת שהכל לטובה, וזה כוונת הפסוק תשמח אותנו הקב"ה כמו הימים שסבלנו שהיה שנים שראינו את הרעה אותו דבר את הישועות אנו רוצים לראות, מתוך דרשת חזקוני שנאמר במלון גלי צאנו להורים המתודדים עם ילדים חולי סרטן רח"ל במלון גלי צאנו שנערך ע"י הארגון החסד העולמי רפאנו

ב. אומרים להקב"ה שהשנה שעברה היה עם הרבה צרות עם תוספות מבקשים שגם את החסדים נקבל עם תוספות שמחנו כימות עניתנו, שמעתי בשמו של מרן האדמו"ר מצאנז צ"ל.

ג. ע"פ מה שכתב במלא העומר פרשת תוריע למהר"ל צינץ זצ"ל מדוע טבע העולם שאומרים על תינוק שהוא חמוד ואוהבים אותו, אלא משום דאיתא במשנה אבות פרק ג משנה י' כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו, וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו אין רוח המקום נוחה הימנו, תינוק בגלל שהוא נקי מעבירות ורוח המקום נוחה הימנו, לכן רוח הבריות נוחה הימנו ואוהבים אותו, לכן מברכים שיהא שנה טובה יתנהגו ע"פ התורה יהא מתוקה יהא לך חן בכל מקום, מעדני אשר.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרה"ג דורון יעקוביוס שליט"א לוס אנגלס
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו חביבו
כמר אברהם יהושע העשיל נ"י
וברכת מזל טוב לחמיו
ידידינו הנגיד הנכבד הרב דוד הגר שליט"א
בעל מהדורת הגר מעדני אשר חלק ג'
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה להיכתב בספרן של צדיקים גמורים
ולשנה טובה ומתוקה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
חביבן של גדולי ישראל
הגאון שמואל דוד פרידמן שליט"א בארא פארק
מח"ס שדה צופים מצווה ועושה וכו'
לזיכוי רבבות לקראת יום הדין
ולרגל שנת השבע עשרה של הופעת הגליון
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה להיכתב בספרן של צדיקים גמורים
ולשנה טובה ומתוקה

